

آیین نامه نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیلهها و مرداب ها و برکه های طبیعی

به استناد اصل یکصد و سی و هشت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اختیار حاصل از تبصره ۱ ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب آیین نامه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیلهها و مردابها و برکه های طبیعی رابه شرح زیر تصویب مینماید.

- ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این آیین نامه از نظر اجرائی مقررات آن در معانی ذیل به کار برده شده است.**
- الف- رودخانه: مجرائی است طبیعی که آب به طور دائم یا فصلی در آن جریان داشته باشد.
- ب- نهر طبیعی: مجرائی است طبیعی که آب بطور دائم یا فصلی در آن جریان داشته و دارای حوضه آبریزی مشخصی نباشد.
- د- مرداب: زمین باتلاقی مسطح و پستی است که دارای یکی یا تعدادی آبراهه باشد و معمولا در مد دریای بزرگ دریازیرآب رود همچین اراضی پستی که در مناطق غیر ساحلی در فصول بارندگی و سیلاب غرقاب شده و معمولا در تمام سال حالت باتلاقی داشته باشد.
- ه- برکه: اراضی پستی است که در اثر جریان سطحی و زیرزمینی آب در آنها جمع شده و باقی می ماند.
- و- مسیل: مسیل مجرائی طبیعی است که سیل حاصله از باران و برف و رگبارها موقتا در آن جریان پیدا میکند.
- ز- مسیل متروکه: مجرائی است طبیعی که تحت تاثیر عوامل طبیعی یا غیرطبیعی امکان حدوث سیلاب در آن وجود نداشته باشد.
- ح- بستر: آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژیک و داغاب و حداکثر طغیان با دوره های برگشت مختلف وسیله وزارت نیرو ویا شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین میشود.
- دوره برگشت طغیان رودخانه ها در محدوده شهرها طبق مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری تعیین و جهت برآورد سیلاب با تناوب مورد نظر به وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین میشود.
- دوره برگشت طغیان رودخانه ها در محدوده شهرها طبق مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری تعیین و جهت برآورد سیلاب با تناوب مورد نظر به وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان اعلام میگردد.
- تعیین بستر در خارج از محدوده شهرها براساس حداکثر طغیان با دوره برگشت ۲۵ ساله بوسیله وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین میشود و در مناطقی که ضرورت ایجاب نماید سیلاب با دوره برگشت کمتری بیشتر از ۲۵ ساله ملاک محاسبه قرارگیرد شرکتهای فوق الذکر حسب مورد با ارائه نقشه های مربوط و توجیحات فنی از حوزه ستادی وزارت نیرو مجوز لازم را اخذ خواهند نمود.
- تغییرات طبیعی بستر رودخانه ها، مسیل ها یا انهار طبیعی در بستر سابق تاثیری نداشته و بستر سابق کماکان در اختیار حکومت اسلامی است لیکن حریم برای آن منظور نخواهد شد.
- ط- حریم: آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی مرداب و برکه طبیعی است که بلافاصله پس از بستر قرارداد و به عنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت آنها لازم است و طبق مقررات این آیین نامه توسط وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان تعیین میگردد.
- حریم انهار طبیعی پارودخانه ها اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند از هر طرف منتهی الیه بستر وسیله وزارت نیرو و شرکتهای تابعه آن تعیین میگردد.
- (در محدوده شهرها حریم انهار طبیعی و رودخانه ها بطور کلی طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی تعیین و پس از موافقت آب منطقه ای ذیربط یا آب و برق خوزستان حسب مورد اعلام خواهد شد.)

ماده ۲- شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به امکانات حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مرداب ها و برکه های طبیعی موجود در حوزه فعالیت خود را با برنامه ریزی مشخصی و با اعزام کارشناس یا کارشناسان ذیصلاح طبق مقررات این آیین نامه تعیین نمایند.

ماده ۳- شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان در هر مورد که بستر و حریم رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی را بطور موضعی تعیین می نمایند مراتب را به طریق مقتضی کتبا به متقاضی اعلام و درمورد تعیین بستر و حریم سرتاسری موضوع از طریق بخش اعلامیه های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذینفع میرسد که بستر و حریم رودخانه و نهر (طبیعی، سنتی) و مسیل و مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده و اشخاص می توانند برای کسب اطلاع از حدود بستر و حریم تعیین شده به شرکت آب مربوطه مراجعه و چنانچه اعتراضی داشته باشند ظرف مدت یک ماه از تاریخ انتشار اطلاعیه اعتراض خود را به شرکت مربوطه تسلیم و رسید دریافت دارند، چنانچه اعتراضی نسبت به بستر و حریم تعیین شده در مهلت مذکور در فوق واصل شود شرکت آب منطقه ای مربوطه اعتراض را به کمیسیون مرکب از دونفر کارشناس فنی ذیصلاح و یک نفر کارشناس حقوقی که از بین مجرب ترین کارشناسان شرکت با ابلاغ مدیرعامل منصوب میشوند ارجاع می نماید.

ماده ۴- کمیسیون مذکور در ماده ۳ پس از وصول پرونده مورد اعتراض گزارش کارشناس یا کارشناسان را مورد بررسی قرار داده و در صورتی که بایست و حریم تعیین شده موافق باشد آن را مورد تأیید قرار می‌دهد و الا بعد از اخذ توضیحات از کارشناس یا کارشناسان ذیربط نظر خود را به شرکت اعلام خواهند نمود، چنانچه توضیحات مذکور برای کمیسیون قانع کننده نباشد کمیسیون می‌تواند راساً یا وسیله کارشناسان دیگری محل را بازدید کند و سپس نظر خویش را مورد بستر و حریم به شرکت اعلام دارد نظر این کمیسیون قطعی بوده و به منزله نظر وزارت نیرو است.

ماده ۵- پس از اعلام نظر کمیسیون موضوع ماده ۳ این آئین نامه شرکت آب منطقه ای نسبت به علامت گذاری نهائی حد بستر و حریم تعیین شده به نحو مقتضی اقدام خواهند نمود و نسخه ای از نقشه مربوط به بستر و حریم را برای اطلاع به اداره ثبت اسناد و املاک بخشداری و شهرداری حوزه عمل ارسال و نیز مراتب را به ژاندارمری و شهرداری اعلام خواهند داشت و از تجاوز اشخاص به بستر و حریم با همکاری مأمورین انتظامی جلوگیری خواهند کرد.

ماده ۶- پس از تعیین و تشخیص میزان بستر و حریم رودخانه، نهر، مسیل مرداب و برکه طبیعی در صورتی که شرکت آب منطقه ای قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن واقع در بستر و حریم را برای استفاده از امور مربوط به آب و برق لازم بداند براساس مقررات مربوط اقدام خواهد نمود.

تبصره - هرگاه اعیانی موجود در بستر و حریم به صورت کشت موقت باشد پس از برداشت محصول مقررات ماده فوق اعمال خواهد شد.

ماده ۷- کشت موقت در آن قسمت از بستر رودخانه، نهر، مسیل که برای بهره برداری از آب مزاحمتی ایجاد نماید با موافقت کتبی و قبلی شرکت آب منطقه ای ذیربط به صورت اجاره و رعایت اولویت برای مجاورین بلامانع است ولی مستاجر به هیچوجه حق ایجاد اعیانی و غرس نهال و درخت (به جز زراعت سطحی) را ندارد در صورت تخلف اراضی مسترد و فعالیت وی جلوگیری خواهد شد. شرکت آب منطقه ای ذیربط باید در اجازه امه قید کند که در صورت بروز هرگونه خسارت ناشی از سیل و نظایر آن هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت.

تبصره- استفاده از مقررات این ماده در مورد اراضی بستر بالا دست سدها شمول ندارد.

ماده ۸- چنانچه بستر رودخانه، نهر، طبیعی، مسیل بصورت طبیعی تغییر نماید و باقیمانده بستر که بستر مرده نامیده میشود و کماکان در اختیار دولت است برای اجرای طرحهای آب و برق قابل استفاده باشد با حدود مشخصی از طریق وزارت نیرو به دستگاههای متقاضی به صورت اجاره و گذار و نحوه آماده سازی و کناره بندی و سایر شرایط مربوط درسند و آگداری قید خواهد گردید.

ماده ۹- چنانچه افراد یا شهرداری ها بصورت موردی تقاضای تعیین حدبستر و حریم رودخانه، انهار یا مسیل مرداب یا برکه طبیعی را که در مجاورت ملکی واقع است بنمایند شرکت آب منطقه ای مکلف است با اخذ هزینه کارشناسی طبق تعرفه مصوب وزارت نیرو نسبت به تعیین حدبستر و حریم هر یک از موارد یادشده به ترتیب مقرر در این دستورالعمل اقدام نماید، مشروط بر اینکه تصرفاتی قانونی اشخاص نسبت به املاک مورد نظر احراز و توسط مراجع ذیصلاح تأیید شده باشد.

ماده ۱۰- چنانچه امکان دیواره سازی و استفاده از اراضی مازاد بستر برای مجاورین وجود داشته باشد شرکت آب منطقه ای ضمن مشخص کردن مجاورین رودخانه یا نهر یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی و با در نظر گرفتن نکات فنی مربوط به مهندسی رودخانه مشخصات دیواره و مقدار زمینهایی که در اثر دیواره سازی حاصل میشود را معلوم و به مجاورین اعلام خواهد نمود تا در صورت تمایل به شرکت مراجعه و با قبول شرایط و مشخصات دیواره سازی برای اخذ مربوط اقدام نمایند. بستر واقع در پشت دیواره احداثی در اختیار دولت جمهوری اسلامی است شرکت می‌تواند پس از تأمین میزان حریم که بلافاصله بعد از دیواره احداثی شروع میشود باقیمانده بستر را به سازنده دیوار یا در صورت عدم تمایل سازنده به سایرین اجاره دهد.

ماده ۱۱- شرکت‌های آب منطقه ای با همکاری شهرداری ها و ادارات ثبت اسناد و املاک مسیلهای متروکه را شناسایی خواهند نمود تشخیص متروکه بودن مسیلهها در خارج از محدوده قانونی شهرها با شرکت آب منطقه ای است ولی در داخل محدوده قانونی شهرها شرکت مزبور با همکاری شهرداریها تصمیم لازم را اتخاذ خواهند نمود، در صورت بروز اختلاف نظر، تشخیص وزارت نیرو معتبر میباشد.

ماده ۱۲- عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه ها، انهار طبیعی، مسیلهها، مرداب ها و برکه های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلامانع است ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاههای ذیربط خواهد بود.

ماده ۱۳- ادارات ثبت اسناد و املاک مکلفند در موقع تحدید حدود املاک واقع در کنار رودخانه نهر، مسیل، مرداب و برکه طبیعی و شیکه های آبیاری و آبرسانی و زهکشی وضعیت ملک مورد ثبت را نسبت به تاسیسات آبی فوق الذکر در روی نقشه ملک مشخص و یک نسخه از آن را همراه با توضیحات لازم برای تعیین حد بستر و حریم به

شرکتهای آب منطقه ای ذیربط ارسال تاشرکت های مذکور حدبستر وحریم تاسیسات آبی را مشخص ویه ادارات ثبت اعلام کنند. ادارات ثبت در چنین مواردی تنها پس از وصول پاسخ شرکتهای آب منطقه ای مبنی برتعیین حدبستر وحریم تاسیسات فوق الذکر مجاز به صدور سند مالکیت خواهندبود.

ماده ۱۴-وزارتخانه ها وموسسات وشرکتهای دولتی وشهرداریها وهمچنین سازمانها ونهادهای وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرحهای مربوط به خود وصدور پروانه لازم بستر وحریم رودخانه ها وانهار ومسیل ها ومرداب ها وبرکه های طبیعی را استعلام نمایند هر نوع تصرف در بستر وحریم منوط به موافقت کتبی وقبلی وزارت نیرو است.

ماده ۱۵-هرگاه حریم رودخانه ها وانهار ومسیل ها وبرکه های طبیعی وراههای اصلی وفرعی موجود تداخل نمایند قسمت مورد تداخل برای تاسیسات طرفین مشترکا مورد استفاده قرارخواهد گرفت.